

Protokoll fört vid enskild föredragning

Infrastrukturavdelningen
Allmänna byrån, I1

Beslutande
Minister
Camilla Gunell

Föredragande
Byråchef
Gustav Blomberg

Justerat
Omedelbart

Nr 65

Lagstiftningspromemoria om implementering av vissa artiklar i RED III-direktivet
ÅLR 2024/6411

Beslut

Lagstiftningspromemoria enligt **bilaga 1, I124E54** om implementering av vissa artiklar i RED III-direktivet sänds till lagberedningen.

Lagstiftningspromemoria om implementering av vissa artiklar i RED III-direktivet

Gustav Blomberg, byråchef Allmänna byrån, Infrastrukturavdelningen

Datum: 24.9.2024

PB 1060, AX-22111 Mariehamn

registrator@regeringen.ax

+358 18 25 000

www.regeringen.ax

Innehållsförteckning

1.	Bakgrund och nuläge	2
2.	Förslag till lagstiftningsåtgärder	2
2.1.	Artikel 16 – Tillståndsförfarandets huvudprinciper och organisation	2
2.1.1.	Artikeln innehåll och innebörd	2
2.1.2.	Ålands implementering av artikel 16 i RED II-direktivet	4
2.1.3.	Finlands implementering av artikel 16 i RED II-direktivet	4
2.1.4.	Sveriges implementering av artikel 16 i RED II-direktivet	4
2.1.5.	Danmarks implementering av artikel 16 i RED II-direktivet	5
2.2.	Artikel 16a – Tillståndsförfarandet för accelerationsområden för förnybar energi	5
2.3.	Artikel 16b – Tillståndsförfarandet utanför accelerationsområden för förnybar energi	7
2.4.	Artikel 16c – Påskyndat tillståndsförfarande för uppgradering	8
2.5.	Artikel 16d – Tillståndsförfarande för installation av solenergiutrustning	8
2.6.	Artikel 16e – Påskyndad utbyggnad av värmepumpar	8
2.7.	Artikel 16f – Ett allt överskuggande allmänintresse	9
3.	Motiveringar	10
4.	Konsekvenser	10
5.	Landskapsregeringens bedömning	11
6.	Detaljerat förslag till lagstiftningsåtgärder	11
6.1.	Åtgärder för att implementera artikel 16	11
6.2.	Åtgärder för att implementera artikel 16b	12
6.3.	Åtgärder för att implementera artikel 16c	14
6.4.	Åtgärder för att implementera artikel 16d	15
6.5.	Åtgärder för att implementera artikel 16e	15
6.6.	Åtgärder för att implementera artikel 16f	15
7.	Övriga förslag	17
7.1.	Åtgärder för eventuell implementering av artikel 16a och artikel 15	17

1. Bakgrund och nuläge

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/2413 av den 18 oktober 2023 om ändring av direktiv (EU) 2018/2001, förordning (EU) 2018/1999 och direktiv 98/70/EG vad gäller främjande av energi från förnybara energikällor, samt om upphävande av rådets direktiv (EU) 2015/652 (det s.k. RED III-direktivet) publicerades den 20 november 2023 och senast den 21 maj 2025 ska medlemsstaterna sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet. Vissa bestämmelser ska dock sättas i kraft redan den 1 juli 2024. Detta gäller bestämmelser som är nödvändiga för att följa artikel 1.6 med hänsyn till artikel 15e i direktiv (EU) 2018/2001 (det s.k. RED II-direktivet) och artikel 1.7 med hänsyn till artiklarna 16, 16b, 16c, 16d, 16e och 16f i det direktivet.

RED III-direktivet syftar till att främja användningen av förnybar energi inom EU. Enligt direktivet ska medlemsländerna öka andelen förnybar energi av den totala energiförbrukningen och främja användningen av förnybar energi inom olika sektorer, såsom transport, värme och elproduktion. Det långsiktiga målet är ett energisystem som är oberoende av tredjeländer.

Genom RED III-direktivet har bland annat artikel 16 ändrats så att artikeln har delats upp i artikel 16-16f. Artiklarna innehåller bestämmelser om tillståndsförfarandet vid uppförande, uppgradering och drift av verk för förnybar energi m.m., inrättandet av en kontaktpunkt och tidsfrister för handläggningstider i tillståndsförfaranden för inrättade av förnybar energi. Vid en jämförelse med RED II-direktivet omfattar RED III-direktivet generellt sett flera tillståndsförfaranden än RED II-direktivet.

Kommissionen har, i syfte att underlätta implementeringen av RED III-direktivet, tagit fram en parallelltabell för medlemsstaterna att fylla i (se bilaga). I parallelltabellen har färger använts för att visa vilka bestämmelser som enligt Kommissionen¹ kräver implementering i primär eller sekundär lagstiftning, bestämmelser som kan implementeras på lägre nivå, publiceras online eller genomförs på annat sätt samt bestämmelser som medlemsstaterna kan implementera om de vill.

2. Förslag till lagstiftningsåtgärder

Nedan kommer artiklarna att analyseras var för sig för att utreda vad som bör implementeras och huruvida det finns några alternativ. I analysen har en jämförelse gjorts med den av kommissionen framtagna parallelltabellen.

2.1. Artikel 16 – Tillståndsförfarandets huvudprinciper och organisation

2.1.1. Artikelns innehåll och innebörd

I artikel 16 anges att tillståndsförfarandet ska omfatta alla relevanta administrativa tillstånd för uppförande, uppgradering och drift av verk för förnybar energi², värmepumpar och samlokalisering³ samt

¹ Det är dock i sista hand EU-domstolen som avgör denna fråga.

² Inbegriper sådana som kombinerar olika förnybara energikällor.

³ Inbegriper anläggningar för el och värme.

tillgångar som krävs för anslutning av sådana verk och värmepumpar och sådan lagring till nätet och, när så krävs, för att integrera förnybar energi i värme- och kylnät, inbegripet tillstånd för nätanslutning och miljöbedömningar. Tillståndsförfarandet ska omfatta alla administrativa steg i processen.

Den behöriga myndigheten ska bekräfta ansökans fullständighet inom 30 dagar när det gäller verk för förnybar energi i accelerationsområden⁴ och inom 45 dagar när det gäller verk utanför accelerationsområden. Om ansökan behöver kompletteras ska istället begäran om komplettering sändas inom de angivna tidsfristerna. Den dag ansökan är fullständig anses vara starten för tillståndsförfarandet. Medlemsstaterna ska inrätta eller utse en eller flera kontaktpunkter som ska tillhandahålla vägledning och underlätta för sökanden under hela det administrativa ansöknings- och tillståndsförfarandet. Sökanden ska inte behöva kontakta fler än en kontaktpunkt under hela förfarandet. Kontaktpunkten ska vägleda sökanden genom den administrativa ansökningsdelen av tillståndsförfarandet på ett transparent sätt tills behörig myndighet har fattat beslut. Kontaktpunkten ska också förse sökanden med nödvändig information och när det är lämpligt involvera andra myndigheter. Kontaktpunkten ska dessutom säkerställa att tidsfristerna respekteras. Sökanden ska ha rätt att lämna in handlingar i digital form⁵.

Kontaktpunkten ska vidare tillhandahålla en handbok om förfarandet för exploitörer av verk för förnybar energi och ska tillhandahålla den informationen online och även tydligt rikta sig till småskaliga projekt m.m. Medlemsstaterna ska slutligen säkerställa lättillgängliga och enkla förfaranden för tvistlösning och överklaganden samt tillhandahålla tillräckliga resurser för att säkerställa kvalificerad personal och kompetenshöjning m.m. vid sina behöriga myndigheter.

Inledningsvis kan konstateras att Kommissionen i sin parallelltabell anger att artikel 16 är en sådan bestämmelse som ska implementeras genom primär eller sekundär lagstiftning. De delar av artikeln som kan implementeras på annat sätt avser handboken som sådan⁶, som uttryckligen ska publiceras online, samt fråga om kvalificerad personal och kompetenshöjning⁷. Rättskipning hör vidare till rikets lagstiftningsbehörighet och de förfaranden som finns vad gäller möjligheten att lämna besvär i förvaltningsärenden i förhållande till varje särskilt tillstånd torde vara tillräckligt för att uppfylla direktivets bestämmelser till denna del.

I direktivet är det aningen otydligt hur artikel 16.3 ska tolkas då det anges att "Sökande ska ha rätt att lämna in relevanta handlingar i digital form". Bestämmelsen anges i anslutning till kontaktpunktens uppgifter men det anges inte att det är till kontaktpunkten handlingar ska kunna inlämnas. Frågan är därför om kontaktpunkten även ska ta emot ansökningshandlingar för de tillämpliga projekten eller om det är tillräckligt att det finns länkar genom vilka man når respektive behörig myndighet. Formuleringen av artikeln har dock inte ändrat i förhållande till RED II-direktivet där lydelserna i artikel 16.1 och 16.2 i väsentlig del överensstämmer med den nya artikel 16.3. Det som har lagts till är att kontaktpunkten nu även ska säkerställa att tidsfristerna för tillståndsförfarandena respekteras samt att tillståndsförfarandet även avser de delar som

⁴ Definieras som en särskild plats eller ett särskilt område, på land, till havs eller på inlandsvatten, som av en medlemsstat har utsetts som särskilt lämplig eller lämpligt för uppförande av verk för förnybar energi.

⁵ Senast den 21 november 2025 ska medlemsstaterna se till att alla förfaranden genomförs i elektroniskt format.

⁶ Att handboken ska publiceras och att det hör till kontaktpunktens uppgifter bör dock anges i lagstiftning.

⁷ Måste anges någonstans, om inte i lag eller förordning.

rör miljöskydd. Det är därför intressant att jämföra hur artikel 16 i RED II-direktivet har implementerats i andra länder.

2.1.2. Ålands implementering av artikel 16 i RED II-direktivet

För Åland har det inte införts någon lagstiftning med anledning av artikel 16 i RED II direktivet gällande tillståndsförfarandet, en nationell kontaktpunkt eller särskilda tidsfrister vid handläggningen av vissa ärenden. Kontaktpunkten anges dock i lagförslag nr 16/2021-2022 gällande ursprungsgarantier. I lagförslaget anges att det på Ålands landskapsregerings hemsida, som kontaktpunkt, skapas en sida med uppgifter om förfaranden som kan bli aktuella, till vägledning för dem som vill uppföra en anläggning för produktion av energi från förnybara energikällor. I första hand ska sidan beröra olika tillståndsförfaranden, som bygglov, miljötillstånd och elnätstillstånd. Också annan information kan ges, särskilt i frågor som rör kultur- och naturvård.

2.1.3. Finlands implementering av artikel 16 i RED II-direktivet

I Finland har lag om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi (FFS 1145/2020), den s.k. tillståndslagen, antagits för att implementera artikel 16 i RED II-direktivet. Genom tillståndslagen utses Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten till kontaktpunktsmyndighet. I lagen anges i vilka förfaranden kontaktpunktsmyndigheten har rådgivningsskyldighet. Om uppförande, uppgradering, anslutning till nätet eller drift av en produktionsanläggning för förnybar energi förutsätter ett tillståndsförfarande eller annat administrativt förfarande, kan den sökande sköta ärenden med anknytning till förfarandet via den elektroniska kontaktpunkten. I fråga om de tillståndsförfaranden och andra administrativa förfaranden som sker via den elektroniska kontaktpunkten sköter de behöriga myndigheterna de kontakter som hänför sig till ärendet med den sökande via den elektroniska kontaktpunkten. Vidare finns i tillståndslagen bestämmelser om de särskilda tidsfrister som ska gälla i vissa ärenden.

I förarbetena (RP 187/2020 sid. 34) anges att den sökande ska kunna lämna in vederbörliga handlingar till den behöriga myndigheten via den elektroniska kontaktpunkten och via den också få rådgivning av den behöriga myndigheten i anslutning till sitt ärende. Den sökande kan bestämma om han eller hon vill sköta sina ärenden via den elektroniska kontaktpunkten, men den sökande kan också fortsättningsvis sköta sina tillståndsärenden och andra administrativa förfaranden direkt med den behöriga myndigheten. Det konstateras vidare att utträttandet av ärenden via den elektroniska kontaktpunkten inte nödvändigtvis inbegriper utträttande av ärenden hos kontaktpunktsmyndigheten, utan i praktiken fungerar den elektroniska kontaktpunkten som en kontaktkanal mellan sökanden och de behöriga myndigheterna.

2.1.4. Sveriges implementering av artikel 16 i RED II-direktivet

I Sverige har artikel 16 i RED II-direktivet implementerats genom lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om tidsfrister och kontaktpunkt för vissa ärenden som gäller tillförsel av förnybar energi (SFS 2021:755). I lagen anges att regeringen får meddela föreskrifter om tidsfrister för kommuners handläggning av ärenden om tillstånd m.m. samt om kommuners medverkan i arbetet med en kontaktpunkt för att vägleda sökande i ärenden om tillstånd m.m. på vissa angivna områden.

Med stöd av lagen har förordning om tidsfrister och kontaktpunkt för vissa ärenden som gäller tillförsel av förnybar energi (SFS 2021:757) antagits. I förordningen anges att statens energimyndighet ska inrätta och ansvara för en digital kontaktpunkt för vägledning och information i vissa ärenden. Kontaktpunkten ska tillhandahålla generell information, direktlänkar till vägledning och specifik information, kontaktuppgifter och direktlänkar till de myndigheter som ska handlägga ärenden och en digital handbok om förfarandet för utvecklare av projekt för tillförsel av förnybar energi. De myndigheter som sköter ärenden inom området ges även genom förordningen skyldighet att säkerställa att det på respektive webbplats finns uppdaterad vägledning och specifik information om de tillstånd, anmälningar och dispenser som myndigheten prövar eller informerar om och att handlingar kan lämnas in digitalt till de myndigheter som prövar ärenden.

2.1.5. Danmarks implementering av artikel 16 i RED II-direktivet

Danmark har implementerat artikel 16 i RED II-direktivet genom Bekendtgørelse om kontaktpunkt og tidsfrister for VE-tilladelsesprocessen (BEK nr 1215 af 05/06/2021). I bestämmelserna anges bland annat att energimyndigheten ska fungera som kontaktpunkt och att kontaktpunkten ska erbjuda projektörer att ansöka om tillstånd via hemsidan eller via länkar till andra myndigheters ansökningsportaler.

2.1.6. Slutsats

För att implementera artikel 16 fullt ut rekommenderas att Åland på samma sätt som riket tar i bruk en särskild lag för ändamålet, dvs en landskapslag om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi. I det här fallet (eftersom frågan kan anses strategiskt viktig för Åland med anledning av planerna på havsbaserad vindkraft) bör landskapsregeringen bedöma huruvida det mest ändamålsenliga vore att ta i bruk en blankettlag eller en egen fulltextlag.

2.2. Artikel 16a – Tillståndsförfarandet för accelerationsområden för förnybar energi

I artikel 16a bestäms om tidsfrister, tillståndsförfaranden (inkluderat vissa undantag från kravet att genomföra miljökonsekvensbedömning (MKB) och konsekvensbedömning gällande Natura 2000-områden) och granskningsprocesser och dess utformning för projekt för förnybar energi i accelerationsområden⁸. Tillståndsförfarandet får i dessa fall inte pågå längre än tolv månader. För projekt för havsbaserad förnybar energi får tillståndsförfarandet inte pågå längre än två år. Om det är vederbörligen motiverat kan tidsfristerna förlängas med sex månader. Artikeln innehåller vidare bestämmelser om granskningsprocessen vid sådana ansökningar.

Tillståndsförfarandet för uppgradering av kraftverk för förnybar energi, för nya anläggningar med en elkapacitet på mindre än 150 kW, för samlokaliserad energilagring, inbegripet anläggningar för el och värme, samt för anslutningen av dem till nätet, när de är belägna i accelerationsområden för förnybar energi, får inte pågå längre än sex månader. För projekt för havsbaserad vindkraft får emellertid inte tillståndsförfarandet pågå längre än tolv månader.

⁸ Senast den 21 februari 2026 ska medlemsstaterna enligt art. 15 säkerställa att behöriga myndigheter antar en eller flera planer i vilka utses accelerationsområden för förnybar energi från en eller flera typer av förnybara energikällor.

Observera att artikel 16a inte anges i artikel 5.1 andra stycket i RED III-direktivet, som anger vilka bestämmelser som ska sättas i kraft senast den 1 juli 2024⁹, vilket innebär att denna artikel kan implementeras i ett senare skede. Det bör dock ändå bedömas i lagberedningsprocessen huruvida det vore mest effektivt för Åland att även avse att i lagframställningen föreslå lagstiftningsåtgärder för att implementera denna artikel. Implementeringsförslag för att sätta i kraft denna artikel tas inte fram i denna promemoria, men under lagberedningsarbetet bör det övervägas huruvida åtgärder i MKB-lagstiftningen och i eventuell annan lagstiftning även bör tas med i lagberedningen när ändå implementeringsåtgärder genomförs för att implementera övriga 16-16f artiklarna i direktivet.

Avseende undantaget från MKB framgår följande av tredje punkten: Utan att det påverkar tillämpningen av punkterna 4 och 5 i den här artikeln, och genom undantag från artikel 4.2 i direktiv 2011/92/EU och punkterna 3 a, b, d, h och 6 c, för sig eller jämförda med punkt 13 a, i bilaga II till det direktivet, med avseende på projekt för förnybar energi, ska nya ansökningar för verk för förnybar energi, inbegripet verk som kombinerar olika typer av teknik för förnybar energi och uppgradering av kraftverk för förnybar energi i utsedda accelerationsområden för förnybar energi för den relevanta tekniken och samlokaliserad energilagring, samt anslutningen av sådana verk och sådan lagring till nätet, undantas från kravet på att genomföra en särskild miljökonsekvensbedömning enligt artikel 2.1 i direktiv 2011/92/EU, förutsatt att dessa projekt är förenliga med artikel 15c.1 b i det här direktivet. Det undantaget får inte tillämpas på projekt som kan antas medföra en betydande inverkan på miljön i en annan medlemsstat, eller om en medlemsstat som kan komma att utsättas i betydande grad begär att det inte ska tillämpas, enligt artikel 7 i direktiv 2011/92/EU.

Genom undantag från artikel 6.3 i direktiv 92/43/EEG ska de verk för förnybar energi som avses i första stycket i den här punkten inte bli föremål för en bedömning av konsekvenserna för Natura 2000-områden, förutsatt att dessa projekt för förnybar energi är förenliga med de regler och åtgärder som fastställts i enlighet med artikel 15c.1 b i det här direktivet.

Det innebär sannolikt att undantaget knappast blir aktuellt för den havsbaserade vindkraften eftersom den gränsöverskridande påverkan är betydande. För de mindre landbaseradesolcellsparkerna kunde det här däremot bli ett tydliggörande där det nu har förekommit vissa oklarheter kring huruvida MKB krävs eller inte.

2.2.1. Artikel 15 – bedömning huruvida implementering är ändamålsenligt i samband med implementeringen av artikel 16b och eventuell implementering av 16a

Trots att det är mest bråttom med implementeringen av artiklarna 16 och 16b-16f bör man även titta på implementeringen av artikel 15, särskilt med tanke på det pågående arbetet med planering av områden för havsbaserade vindkraftsområden inom det åländska vattenområdet, De områden för havsbaserad vindkraft som landskapsregeringen jobbar med, dvs projekt Sunnavind, bör uppfattas att ingå i det som i direktivet benämns som ett accelerationsområde och eller områden för infrastruktur för förnybar energi. Artikel 15 innehåller en direkt formulering och direkta anvisningar till vad som får eller kan göras i fråga om utseendet av områdena och vissa andra aspekter så myndigheter och utvecklaren måste se till att de följs. Var i lagstiftningen det här ska placeras är en fråga i sig, men innehållet är redan aktuellt. 16 a och 16 b och deras

⁹ Kommissionens parallelltabell omfattar vid tidpunkten för denna promemorias upprättande inte artikel 16a.

implementering har en direkt koppling till utseendet av accelerationsområden, och implementeringen av dessa artiklar bör ses i den kontexten. Eftersom man redan i utseendet av områden för den förnyelsebara energin ska prioritera vissa typer av områden och undvika dem som finns upptagna i direktivet blir logiken mera förståelig för artikel 16, 16 a, 16 b. också.

2.3. Artikel 16b – Tillståndsförfarandet utanför accelerationsområden för förnybar energi

I artikel 16b bestäms om tidsfrister för projekt för förnybar energi utanför accelerationsområden.

Tillståndsförfarandet får i dessa fall inte pågå längre än två år. Är det fråga om havsbaserad förnybar energi är handläggningstiden tre år. Om det är vederbörligen motiverat kan tidsfristerna förlängas med sex månader. Artikeln innehåller även bestämmelser om tidsfrister vid uppgradering av kraftverk för förnybar energi samt nya anläggningar med en elkapacitet på mindre än 150 kW och för samlokalisering av energilagring samt för anslutning av dessa till nätet. Handläggningstiden ska i dessa ärenden vara högst tolv månader. För projekt för havsbaserad förnybar energi får handläggningstiden dock vara högst två år.

Enligt andra stycket i artikel 16b anges att om en miljöbedömning krävs enligt direktiv 2011/92/EU¹⁰ eller 92/43/EEG¹¹ ska den utföras i ett enda förfarande som omfattar alla relevanta bedömningar för ett visst projekt för förnybar energi. När en sådan miljökonsekvensbedömning krävs ska den behöriga myndigheten, med beaktande av den information som lämnats av projektexploatören, avge ett yttrande om omfattningen av och detaljnivån för den information som projektexploatören ska lämna i miljökonsekvensbeskrivningen, vars omfattning inte får utökas därefter. Om nödvändiga skyddsåtgärder har vidtagits i ett projekt för förnybar energi ska dödande eller störning av de arter som skyddas enligt artikel 12.1 i direktiv 92/43/EEG och artikel 5 i direktiv 2009/147/EG inte betraktas som avsiktligt. Medlemsstaterna får tillåta att nya skyddsåtgärder, vars syfte är att så mycket som möjligt förhindra dödande eller störning av arter som skyddas enligt direktiven 92/43/EEG och 2009/147/EG¹² eller eventuella andra miljöeffekter, och vars ändamålsenlighet inte har provats i stor skala, används för ett eller flera pilotprojekt under en begränsad tidsperiod, förutsatt att sådana skyddsåtgärders ändamålsenlighet noggrant övervakas och att lämpliga åtgärder omedelbart vidtas om de inte visar sig vara ändamålsenliga.

Kommissionen anger i sin parallelltabell att artikel 16b är en sådan bestämmelse som ska implementeras genom primär eller sekundär lagstiftning. De delar som kan implementeras på annat sätt avser de fall där tidsfristerna kan förlängas med sex månader samt det som anges i 16b.2 gällande dödande av eller störning av skyddade arter där dödandet eller störandet inte ska betraktas som avsiktligt om nödvändiga skyddsåtgärder har vidtagits i projektet.

När denna lagstiftningspromemoria skrivs behandlas en regeringsproposition i riket om lagstiftningsåtgärder med anledning av 16b artikeln i direktivet¹³.

¹⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (kodifiering)

¹¹ Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter

¹² Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar (kodifierad version)

¹³ Regerings proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av naturvårdslagen, RP 41/2024 rd

2.4. Artikel 16c – Påskyndat tillståndsförfarande för uppgradering

Om en uppgradering av ett kraftverk för förnybar energi inte leder till större kapacitetsökning än 15 % och utan att det påverkar en eventuell bedömning av potentiella miljökonsekvenser får handläggningstiden för anslutning till överförings- eller distributionsnätet vara högst tre månader.

Om uppgraderingen är föremål för en granskningsprocess enligt artikel 16a.4 eller för en miljökonsekvensbedömning ska granskningsprocessen eller miljökonsekvensbedömningen begränsas till de potentiella effekterna som utvidgningen har jämfört med det ursprungliga projektet. Man ska alltså inte genomföra en helt ny bedömning.

När det gäller uppgraderingen av en solenergianläggning som inte innebär att ytterligare områden används och de miljörelaterade skyddsåtgärderna uppfylls, ska projektet undantas från eventuella tillämpliga krav på att genomföra en granskningsprocess enligt 16a.4.

Kommissionen anger i sin parallelltabell att artikel 16c är en sådan bestämmelse som ska implementeras genom primär eller sekundär lagstiftning.

2.5. Artikel 16d – Tillståndsförfarande för installation av solenergiutrustning

Enligt artikeln får tillståndsförfarandet för installation av solenergiutrustning och samlokaliseras energilagring i befintliga eller framtida konstgjorda konstruktioner inte pågå längre än tre månader, förutsatt att det primära syftet med sådana konstgjorda konstruktioner inte är solenergiproduktion eller energilagring. Sådana installationer ska även i tillämpliga fall undantas från kravet på att göra en särskild miljökonsekvensbedömning¹⁴. Vissa områden eller konstruktioner kan också undantas för att skydda det kulturella eller historiska arvet eller nationella försvarsintressen eller av säkerhetsskäl.

Vidare ska tillståndsförfarandet för installation av solenergiutrustning med en kapacitet på högst 100 kW inte pågå längre än en månad. Tröskelvärdet kan dock sänkas till ett värde som måste vara över 10,8 kW.

Uteblivet svar från de behöriga myndigheterna inom den fastställda tidsfristen ska leda till att tillståndet anses beviljat, förutsatt att det har varit fråga om en fullständig ansökan och solenergiutrustningens kapacitet inte överskrider befintlig kapacitet för anslutning till distributionsnätet.

Kommissionen anger i sin parallelltabell att artikel 16d är en sådan bestämmelse som ska implementeras genom primär eller sekundär lagstiftning. Det är dock frivilligt att undanta områden eller sänka tröskelvärdet.

2.6. Artikel 16e – Påskyndad utbyggnad av värmepumpar

Enligt artikeln får tillståndsförfarandet för installation av värmepumpar under 50 MW inte ta längre än en månad. Är det fråga om jord- eller bergvärmepump får den längsta tiden dock fastställas till tre månader.

När det är fråga om värmepumpar med en elkapacitet på upp till 12 kW och värmepumpar med en elkapacitet på upp till 50 kW, som installeras av egenanvändare och förutsatt att egenanvändarens

¹⁴ Se närmare hänvisningar till direktiv och artiklar i artikel 16d.

anläggning för produktion av förnybar el har en elkapacitet på minst 60 % av värmepumpens elkapacitet ska den relevanta enheten säkerställa att tillstånd för anslutning till överförings- eller distributionsnätet utfärdas inom två veckor.

Kommissionen anger i sin parallelltabell att artikel 16e är en sådan bestämmelse som ska implementeras genom primär eller sekundär lagstiftning. Det är dock frivilligt att undanta områden eller sänka tröskelvärdet.

2.7. Artikel 16f – Ett allt överskuggande allmänintresse

Senast den 21 februari 2024 och fram till dess att klimatneutralitet uppnås ska medlemsstaterna säkerställa att, inom ramen för tillståndsförfarandet, planering, uppförande och drift av verk för förnybar energi, anslutning av sådana verk till nätet i sig och lagringstillgångar i samband med tillståndsförfarandet presumeras vara av ett allt överskuggande allmänintresse och av vikt för människors hälsa och säkerhet vid avvägning av olika rättsliga intressen i enskilda fall i samband med tillämpning av vissa i artikeln uppräknade artiklar i andra direktiv¹⁵. Medlemsstaterna får under särskilda omständigheter, som ska vara vederbörligen motiverade, begränsa tillämpningen av artikeln till vissa geografiska delar av sitt territorium eller med hänvisning till vissa tekniska egenskaper m.m.

Att sådana verk för förnybar energi anses vara av ett allt överskuggande allmänintresse och av vikt för människors hälsa och säkerhet gör det möjligt för sådana projekt att omfattas av en förenklad bedömning i vissa fall.

Kommissionen anger i sin parallelltabell att artikel 16f är en sådan bestämmelse som ska implementeras genom primär eller sekundär lagstiftning. Det är dock frivilligt att undanta områden.

En bestämmelse som motsvarar artikel 16f ingår i artikel 3 i den gällande förordningen om påskyndad användning av förnybar energi. Eftersom EU-förordningarna är överstatlig lagstiftning som är direkt tillämplig i alla medlemsstater, är artikel 3 i förordningen i kraft i alla medlemsstater utan att bestämmelsen har genomförts nationellt. Enligt artikel 5.1. andra stycket i RED III-direktivet ska medlemsstaterna sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa ovannämnda artiklar senast den 1 juli 2024, dvs. senast när den ovannämnda temporära förordningens giltighet upphör till denna del. Förordningen om påskyndad användning av förnybar energi har varit i kraft sedan den 30 december 2022. Enligt rikets regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av naturvårdslagen (RP 41/2024 rd) har den bestämmelse i förordningen som gäller ett övervägande allmänintresse på basis av de beslut som närings-, trafik- och miljöcentralerna har lämnat till miljöministeriet hittills inte behövt tillämpas en enda gång i samband med undantag från naturvårdslagens bestämmelser om fridlysning av arter eller skydd av livsmiljöer. Det har inte heller lämnats in en enda ansökan till statsrådet om undantag från skyddet av nätverket Natura 2000. Inte heller på Åland har förordningens bestämmelser använts.

¹⁵ Bl.a. gällande bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, vattenområden, fågelliv.

3. Motiveringar

Det s.k. RED III-direktivet publicerades den 20 november 2023 och senast den 21 maj 2025 ska medlemsstaterna sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet. Vissa bestämmelser ska dock sättas i kraft redan den 1 juli 2024. Detta gäller bestämmelser som är nödvändiga för att följa artikel 1.6 med hänsyn till artikel 15e i direktiv (EU) 2018/2001 och artikel 1.7 med hänsyn till artiklarna 16, 16b, 16c, 16d, 16e och 16f i det direktivet.

15e artikeln bedöms till största del inte behöva implementeras genom lag. Däremot anges i kommissionens parallelltabell att artikel 15e.5 ska genomföras genom lag eller förordning. Det är dock otydligt hur artikeln ska genomföras genom lagstiftning då landskapsregeringen inte planerar att implementera de övriga bestämmelserna i artikel 15e (som är frivilliga). Det föreslås att eventuell implementering av artikel 15e.5 genomförs utifall att också riket beslutar att implementera artikeln genom lag eller förordning. När denna lagstiftningspromemoria skrivs har ansvarigt ministerium i riket inte meddelat hur de avser göra.

4. Konsekvenser

Genomförandet av bestämmelsen om bedömning i ett enda förfarande i artikel 16b som fogats till direktivet kommer att göra förfarandet för konsekvensbedömning av vissa projekt och planer för produktion av förnybar energi smidigare.

En bestämmelse som motsvarar artikel 16f i RED II-direktivet finns redan nu i artikel 3 i förordningen om påskyndad användning av förnybar energi, som är i kraft till och med den 30 juni 2024. Genom det nationella genomförandet av bestämmelsen i direktivet förblir det rådande rättsläget oförändrat. De föreslagna bestämmelserna för att implementera artikel 16f har för avsikt att förtydliga komplettera tolkningen i gällande åländsk lag. Förordningen om påskyndad användning av förnybar energi har varit i kraft sedan den 30 december 2022. Den bestämmelse i förordningen som gäller ett övervägande allmänintresse har på basis av de beslut som tagits på Åland gällande anläggningar som berör förnybar energi hittills inte behövt tillämpas en enda gång i gällande naturvårdslagens bestämmelser om undantag gällande skyddet av nätverket Natura 2000.

De föreslagna ändringarna i 24b i landskapslagen om naturvård kommer inte att innebära mindre stränga villkor för undantag jämfört med nuläget, eftersom tillstånd till undantag fortfarande kommer att kunna beviljas endast om det inte finns någon annan lämplig lösning för att uppnå målet med projektet eller planen. När det gäller ändringar i 17 § och fridlysning av arter får undantaget inte leda till att artens bevarandestatus försämras. Ett villkor för undantag från skyddet av nätverket Natura 2000 ska dessutom fortfarande vara att det finns tvingande skäl att genomföra projektet eller planen, och det föreslås även att den negativa följden av att nätverket blir mindre sammanhängande ska kompenseras genom att på annat sätt förbättra Natura 2000-nätverket.

Den ändring som föreslås i 14 § kommer inte heller att ha några nämnvärda konsekvenser för naturvården, eftersom den endast avses gälla oavsiktligt dödande av individer i samband med utbyggnad eller drift av

produktionsanläggningar för förnybar energi, exempelvis att en fågel kolliderar med ett vindkraftverks roterande blad, vilket inte heller hittills i förvaltningspraxis har betraktats som en uppsåtlig handling.

De föreslagna ändringarna bedöms inte ha några nämnvärda ekonomiska konsekvenser.

Generellt kan anföras att när det gäller implementering av artiklarna 16b-16f och de föreslagna lagstiftningsåtgärderna är infrastrukturavdelningens bedömning att de inte i praktiken kommer att ha någon större inverkan, åtminstone inte så länge ingen plan eller inget projekt för förnybar energi berör något Natura 2000-område. Dock är Natura 2000-bedömningen och det "allt överskuggande allmänintresset" enbart kopplat till artikel 6 i habitatdirektivet medan artiklarna 16d-16f även har koppling till artikel 16 i habitatdirektivet och artikel 9 i fågeldirektivet. Dessutom handlar även Natura 2000-bedömningen om påverkan på ett områdets naturvärden även på utsidan om själva N2000-området. Som exempel kan nämnas flyttrutter och födosöksområden för arter som häckar på områden som är utsedda till N2000 för att främja skyddet av dessa arter. Sedan finns det i de nämnda artiklarna i RED III-direktivet i sig skrivningar som ger krav på en prövning om risk för påverkan på sådant som avses i de andra direktiven föreligger. Det finns också tydliga bevis för att om något projekt har en betydande negativ miljöpåverkan som inte kan begränsas eller kompenseras faller det inte heller automatiskt under ett tvingande allmänintresse och skyddsåtgärder måste vidtas för att ett projekt ska kunna vara godtagbart. Skyddsåtgärder enligt bestämmelsen är exempelvis att vindkraftverk placeras på tillräckligt avstånd från kända revir för stora rovfåglar och från flyttvägar för fåglar, från häckningsplatser för sådana arter för vilka kraftverken orsakar olägenhet i form av ljud, slagskuggor eller buller samt att byggandet förläggs till tidpunkter utanför förökningstider. N2000-bedömning kan även leda till att projekt inte kan beviljas tillstånd utanför N2000-områden.

Lagstiftningsåtgärderna för att implementera artikel 16b och 16f kan i framtiden ha inverkan på myndigheters och eventuella verksamhetsutövarers förutsättningar och villkor för att behandla projekt och planer kopplade till anläggningar för förnybar energi.

5. Landskapsregeringens bedömning

Ålands landskapsregering måste i de flesta fall genom lag implementera de bestämmelser som anges i artikel 16-16f. Artikel 16a behöver dock inte implementeras förrän senast den 21 maj 2025.

Infrastrukturavdelningens förslag är att lagstiftningsåtgärder genomförs genom en ny landskapslag om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi samt genom ändringar och tillägg i Landskapslag (1998:82) om naturvård.

6. Detaljerat förslag till lagstiftningsåtgärder

6.1. Åtgärder för att implementera artikel 16

Landskapsregeringen måste genom lagstiftning utse en eller flera kontaktpunkter som sköter de rådgivningsuppgifter m.m. som anges i artikel 16. I lagstiftningen bör kontaktpunktens samtliga uppgifter räknas upp. Eftersom en sökande endast ska behöva vända sig till en kontaktpunkt för vägledning genom

hela tillståndsförfarandet kan kontaktpunkten inte inrättas som flera kontaktpunkter genom att lägga olika områden på de idag behöriga myndigheterna. Kontaktpunkten ska utöva tillsyn över att de särskilda tidsfristerna hålls. Artikel 16 ska alltså, med de undantag som gäller punkterna 4 och 7 i artikeln, implementeras genom primär eller sekundär lagstiftning (landskapslag eller landskapsförordning).

För att implementera artikel 16 i sin helhet måste bestämmelser även införas om att den behöriga myndigheten inom de angivna tiderna ska bekräfta ansökans fullständighet alternativt begära komplettering av densamma. I dagsläget finns det system på plats som automatiskt bekräftar mottagandet av en ansökan. Dessa kan dock inte avgöra huruvida ansökningarna är kompletta eller behöver kompletteras.

Landskapsregeringen måste vidare införa ett flertal bestämmelser med särskilda handläggningstider som ska gälla i de ärenden som anges i artikel 16b-16f. Dessa kommer bl.a. gälla miljötillstånd, bygglov, tillstånd för att rubba fasta fornlämningar, tillstånd enligt vattenlagen m.m.

Vid de bedömningar från fall till fall som krävs för att fastställa om ett verk för förnybar energi, anslutningen av den anläggningen till nätet, det tillhörande nätet i sig eller lagringstillgångarna ska medlemsstaterna presumera att dessa verk för förnybar energi och deras tillhörande infrastruktur är av ett allt överskuggande allmänintresse och av vikt för människors hälsa och säkerhet. Detta ska vara utgångspunkten i alla fall utom när det finns tydliga bevis för att dessa projekt har en betydande negativ miljöpåverkan som inte kan begränsas eller kompenseras, eller om medlemsstaterna beslutar att begränsa tillämpningen av denna presumtion under vederbörligen motiverade och särskilda omständigheter, till exempel av skäl som rör nationell säkerhet.

Infrastrukturavdelningens uppfattning är att det mest lättöverskådliga och ändamålsenliga vore att genom en ny lag utse en kontaktpunkt och däri ange kontaktpunktens uppgifter. Samma lag kunde även tjäna som lagstiftning för att ange de specifika tidsramar som måste hållas av myndigheterna. Dessa tider ska även övervakas av kontaktpunktens myndighet. Alternativet är att i de befintliga lagar som reglerar de ärenden för tillstånd m.m. som anges i artiklarna ange särskilda tidsramar som myndigheterna ska hålla när det är fråga om tillstånd kopplade till uppförande, uppgradering och drift av verk för förnybar energi m.m. Detta kan dock göra lagstiftningen mindre lättöverskådlig och uppdateringar i förhållande till direktivet mer svårjobbade. Både i Finland och Sverige har man valt att införa ny lagstiftning för att implementera RED II-direktivet, men det är ännu inte klart om de uppdateringar som RED III-direktivet kräver kommer att införas i samma lagstiftning.

Infrastrukturavdelningen föreslår att Energimyndigheten på Åland utses som kontaktpunkt. Om det blir fallet kan det dock behövas ytterligare personalresurser till myndigheten, och därmed resultera i ekonomiska konsekvenser, då det i dag endast jobbar en heltidsanställd på myndigheten (myndighetschefen).

6.2. Åtgärder för att implementera artikel 16b

I 24a § (bedömning av projekt och planer) landskapslag (1998:82) om naturvård anges det att om ett projekt eller en plan antingen i sig eller i samverkan med andra projekt eller planer sannolikt betydligt försämrar de naturvärden i ett område som bör fredas enligt 21 § eller som redan av landskapsregeringen i enlighet med 22 § har förklarats som särskilt skyddsområde (t.ex. Natura 2000-område), ska den som genomför projektet

eller gör upp planen på behörigt sätt bedöma dessa konsekvenser med tanke på hur de inverkar på syftet med att skydda området. Detsamma gäller ett sådant projekt eller en sådan plan utanför området som sannolikt har betydande skadliga verkningar som når området. Enligt 24a § 2 mom. ska den myndighet som beviljar tillståndet eller godkänner planen se till att den bedömning som avses i 1 mom. har gjorts. I det fall där konsekvenserna bedömts på ett annat sätt än genom ett MKB-förfarande ska myndigheten begära utlåtande av landskapsregeringen och av den som förvaltar området.

Avsikten är att (jämför specialmotiveringen till Regerings proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av naturvårdslagen, RP 41/2024 rd) 24a § kompletteras för att tillgodose artikel 16b:s krav om ett enda förfarande så att det alltid ska göras en bedömning av konsekvenserna för ett sådant fredat område som avses i 21 § eller 22 § i samband med ett förfarande för miljökonsekvensbedömning eller miljöbedömning enligt landskapslag (2018:31) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning. I fråga om tillståndsförfarande för uppförande, uppgradering och drift av en i den föreslagna lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi avsedda produktionsanläggningar för förnybar energi, anläggningar som kombinerar olika förnybara energikällor, värmepumpar eller samlokaliserad energilagring eller om projekt för anslutning av sådana anläggningar och värmepumpar och sådan lagring till elnätet eller för integrering av förnybar energi i ett värme- och kylnät, ska bedömning enligt denna paragraf alltid göras i samband med förfarandet vid miljökonsekvensbedömning för projekt och miljöbedömning för planer i enlighet med landskapslagen om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning. Till denna del ska den myndighet som avses i landskapslagen om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning i samband med behandlingen av en miljökonsekvensbedömning av ett projekt ta in utlåtande av Ålands landskapsregering och av den i vars besittning det område som ingår i nätverket Natura 2000 är. En verksamhetsutövare ska vid miljöbedömning av en plan ta in utlåtande av Ålands landskapsregering och av den i vars besittning det område som ingår i nätverket Natura 2000 är.

I artikel 16b anges att om en miljöbedömning krävs enligt direktiv 2011/92/EU eller 92/43/EEG ska den utföras i ett enda förfarande som omfattar alla relevanta bedömningar för ett visst projekt för förnybar energi. När en sådan miljökonsekvensbedömning krävs ska den behöriga myndigheten, med beaktande av den information som lämnats av projektexploatören, avge ett yttrande om omfattningen av och detaljnivån för den information som projektexploatören ska lämna i miljökonsekvensbeskrivningen, vars omfattning inte får utökas därefter. Förutom det som anges ovan i förra stycket gällande implementering av artikel 16b, föreslås att förtydligande bestämmelser förs in antingen i landskapslag (2018:31) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning och/eller i den föreslagna nya landskapslagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi.

I artikel 16b anges därutöver att om nödvändiga skyddsåtgärder har vidtagits i ett projekt för förnybar energi ska dödande eller störning av de arter som skyddas enligt artikel 12.1 i direktiv 92/43/EEG och artikel 5 i direktiv 2009/147/EG inte betraktas som avsiktligt. Medlemsstaterna får tillåta att nya skyddsåtgärder, vars syfte är att så mycket som möjligt förhindra dödande eller störning av arter som skyddas enligt direktiven 92/43/EEG och 2009/147/EG eller eventuella andra miljöeffekter, och vars ändamålsenlighet inte har provats i stor skala, används för ett eller flera pilotprojekt under en begränsad tidsperiod, förutsatt att sådana

skyddsåtgärders ändamålsenlighet noga övervakas och att lämpliga åtgärder omedelbart vidtas om de inte visar sig vara ändamålsenliga.

I 14 § (Fridlysning och partiell fridlysning) anges att exemplar av en fridlyst växt- eller djurart inte får avlägsnas, dödas eller påverkas på sådant sätt att artens fortplantning eller fortsatta existens äventyras. I 15 § anges bestämmelser om förklarande av särskilt skyddsvärda arter, vilket närmare bestäms i landskapsförordning. I naturvårdsförordningen anges särskilt de primärt skyddade arterna i direktiv 92/43/EEG och direktiv 2009/147/EG. I 41 § om naturvårdsbrott anges straffbestämmelser för den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet bryter mot en fredningsbestämmelse som avser växt- eller djurart vilken har förklarats som särskilt skyddsvärd.

I 14 § föreslås ett nytt moment, där det konstateras att om individer av fridlysta arter dör eller påverkas negativt i samband med utbyggnad och drift av en i den nya landskapslagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi avsedd produktionsanläggning för förnybar energi inte ska betraktas som avsiktligt eller av grov oaktsamhet, om det under uppförandet och driften har vidtagits lämpliga skyddsåtgärder i syfte att förhindra att fridlysta arter dör och förhindra negativ påverkan av fridlysta arter. Syftet med den föreslagna bestämmelsen är att åtgärda utvidgningen av avsiktligheten (till att också gälla icke-eftersträvade effekter) som skett via rättsfall i Högsta förvaltningsdomstolen och i EU-domstolen¹⁶ inte ska gälla produktionsanläggningar för förnybar energi som uppförs och drivs med behörigt tillstånd, om behövliga skyddsåtgärder har vidtagits inom projektet. I direktivet preciseras inte vad som avses med skyddsåtgärder. Avsikten är dock att skyddsåtgärder enligt bestämmelsen ska vara exempelvis att vindkraftverk placeras på tillräckligt avstånd från kända revir för stora rovfåglar och från flyttvägar för fåglar, från häckningsplatser för sådana arter för vilka kraftverken orsakar olägenhet i form av ljud, slagskuggor eller buller samt att byggandet förläggs till tidpunkter utanför förökningstider.

Den nya bestämmelsen ska inte gälla sådana fall där man medvetet och avsiktligt vill döda individer av fridlysta arter i lokalerna för en energiproduktionsanläggning, avlägsna bon från kraftledningar eller vidta byggnadsåtgärder under förökningstider för olika arter. För sådana åtgärder ska det fortfarande sökas tillstånd till undantag i enlighet med gällande lagstiftning.

Genom den föreslagna tillfogade bestämmelsen i 14 § i landskapslag om naturvård slopas därmed straffbarheten för icke-avsiktliga gärningar vid vissa särskilda förutsättningar, eftersom en förutsättning för straffbarhet enligt 41 § 2 är att gärningen är uppsåtlig eller av grov oaktsamhet.

6.3. Åtgärder för att implementera artikel 16c

Om en uppgradering av ett kraftverk för förnybar energi inte leder till större kapacitetsökning än 15 % och utan att det påverkar en eventuell bedömning av potentiella miljökonsekvenser får handläggningstiden för anslutning till överförings- eller distributionsnätet vara högst tre månader. Det föreslås att denna bestämmelse för sin i den föreslagna landskapslagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa

¹⁶ Se Högsta förvaltningsdomstolens avgörande 2015:124 och EU-domstolens beslut i mål C-103/00.

förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi, och eventuellt även i elmarknadslagen.

Om en uppgradering av kraftverk för förnybar energi är föremål för en granskningsprocess enligt artikel 16a.4 eller för en miljökonsekvensbedömning ska granskningsprocessen eller miljökonsekvensbedömningen begränsas till de potentiella effekterna som utvidgningen har jämfört med det ursprungliga projektet. Det föreslås att denna bestämmelse förs in i nuvarande landskapslag om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning.

När det gäller uppgraderingen av en solenergianläggning som inte innebär att ytterligare områden används och de miljörelaterade skyddsåtgärderna uppfylls, ska projektet undantas från eventuella tillämpliga krav på att genomföra en granskningsprocess enligt 16a.4. Infrastrukturavdelningens bedömning är att det inte finns bestämmelser i gällande lag som skulle kräva att den situation och uppgradering som beskrivs ovan skulle behöva genomgå en granskningsprocess.

6.4. Åtgärder för att implementera artikel 16d

Infrastrukturavdelningens förslag är att det tydliggörs att större solcellsanläggningar och även samlokaliserad energilagring behöver ha byggnadslov från kommunen. Huruvida ett projekt behöver en miljökonsekvensbedömning bedöms i enlighet med landskapslagen om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning. Dock kan det behöva läggas till ett undantag i ovannämnda lag eftersom det anges i artikeln att genom undantag från artikel 4.2 i direktiv 2011/92/EU samt punkt 3 a och b, för sig eller jämförda med punkt 13 a, i bilaga II till det direktivet ska sådan installation av solenergiutrustning i tillämpliga fall undantas från kravet på att göra en särskild miljökonsekvensbedömning enligt artikel 2.1 i det direktivet.

När det gäller bestämmelsen om tillståndsförfarandet för installation av solenergiutrustning med en kapacitet på högst 100 kW, inbegripet för egenanvändare av förnybar energi och gemenskaper för förnybar energi, är bedömningen att inga särskilda lagstiftningsåtgärder antagligen behövs då det i dag i de flesta fall (förutom i vissa fall vid solcellsinstallationer på detaljplanerat område) inte krävs tillstånd för uppförande av sådan solenergiutrustning. Det finns dock beredskap att föra in eventuella bestämmelser i den föreslagna landskapslagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi.

6.5. Åtgärder för att implementera artikel 16e

När det gäller bestämmelsen om installation av värmepumpar under 50 MW och jord- och bergvärmepumpar föreslås att lagstiftningsåtgärd förs in den föreslagna landskapslagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi. När det gäller artikelns bestämmelser om värmepumpar med mindre kapacitet är bedömningen att inga särskilda lagstiftningsåtgärder behövs då det i dag inte krävs tillstånd för uppförande av sådana värmepannor som avses.

6.6. Åtgärder för att implementera artikel 16f

I 24b § (beviljande av tillstånd samt godkännande och fastställande av planer) landskapslagen om naturvård finns bestämmelser om de förutsättningar som ska gälla under vilka den myndighet som avses i 24a § kan

godkänna eller fastställa en sådan plan eller tillåta att tillstånd beviljas för ett sådant projekt som enligt ett bedömningsförfarande enligt 24a § betydligt försämrar de naturvärden som utgör grunden för skydd av ett område som berörs av bestämmelserna i 21 § och 22 §. Villkoren är att landskapsregeringen ska besluta att projektet eller planen ska genomföras av skäl som är tvingande på grund av ett väsentligt allmänt intresse och att det inte finns någon alternativ lösning för projektet eller planen. I 2 mom. konstateras att en ytterligare förutsättning för ett sådant beslut är, i de fall det finns en prioriterad naturtyp eller prioriterad art enligt bilaga I eller II i direktiv 92/43/EEG, att skälen är mycket viktiga till följd av gynnsamma verkningar på människans hälsa, på den allmänna säkerheten eller på miljön någon annanstans eller att det finns något annat tvingande skäl som är betingat av ett väsentligt allmänt intresse och som kräver att tillståndet beviljas eller planen godkänns eller fastställs.

Det föreslås att till paragrafen på det sätt som förutsätts i artikel 16f fogas ett nytt moment där det bestäms att planeringen, uppförandet och driften av produktionsanläggningar för förnybar energi, anslutningen av sådana anläggningar till nätet, det tillhörande nätet och energilagret ska betraktas som projekt av väsentligt allmänt intresse och anses ha gynnsamma verkningar på människan och på den allmänna säkerheten och även miljön någon annanstans. Om landskapsregeringen anser att ett projekt ska genomföras av skäl som är tvingande på grund av ett väsentligt allmänt intresse i anslutning till förnybar energi, behöver inget utlåtande av kommissionen inhämtas enligt det gällande 2 mom. ens i sådana situationer där ett projekt eller en plan betydligt försämrar en sådan prioriterad livsmiljö som nämns i bilaga I till habitatdirektivet eller förekomsten av en sådan prioriterad art som avses i bilaga II till habitatdirektivet och som utgör grunden för skyddet av ett Natura 2000-område. Ett ytterligare villkor för ett positivt beslut ska dock fortfarande vara att det inte finns någon alternativ lösning för att uppnå det slutresultat som eftersträvas med projektet eller planen. Detta innebär såväl en alternativ förläggningsplats som exempelvis ett tidsmässig, förfarandemässigt eller till omfattningen avvikande genomförande som orsakar mindre skada eller inte har några betydande negativa effekter alls.

Under lagberedningen kan det bedömas huruvida (se nuvarande bestämmelse i 39 § 4 mom. i rikets naturvårdslag) 24b § bör kompletteras med ett nytt moment som skulle göra gällande ett beslut av landskapsregeringen enligt ovan förutsätter att sådana konsekvenser av genomförandet av projektet eller planen som gör Natura 2000-nätverket mindre sammanhängande eller försämrar dess naturvärden och som inte kan undvikas eller lindras kan kompenseras i enlighet med artikel 6.4 i habitatdirektivet så att Natura 2000-nätverket totalt sett förblir sammanhängande.

Med stöd av gällande 24b § 2 mom. kan landskapsregeringen i sin beslutsprövning bevilja tillstånd till ett projekt eller en plan endast av tvingande skäl och i en situation där det inte finns någon alternativ lösning för att uppnå målet. Enligt bestämmelsens ordalydelse har landskapsregeringen prövningsrätt när det gäller att väga ett synnerligen viktigt allmänt intresse som talar för projektet mot det allmänintresse som gäller naturskyddet eller till exempel något annat konkurrerande intresse som hänför sig till säkerheten, exempelvis det som anges i skäl 44 i ingressen till RED III-direktivet.

I 17 § i landskapslagen om naturvård anges undantag från fridlysningsbestämmelserna i 14-16 §§ innebärandes att landskapsregeringen kan medge undantag från fridlysningsbestämmelserna i 14-16 §§ för vetenskapligt eller annat godtagbart ändamål. Det föreslås att till paragrafen på det sätt som förutsätts i

artikel 16f i direktivet fogas ett nytt 2 moment där det definieras vad som avses med annat godtagbart ändamål. Ett annat godtagbart ändamål föreslås vara ett projekt eller en plan som avses i 24b § 2 mom. där landskapsregeringen tagit beslut om genomförande och är av väsentligt allmänt intresse och har gynnsamma verkningar på människans hälsa, på den allmänna säkerheten eller på miljön någon annanstans. Det tillfogas en bestämmelse där det konstateras att planering, uppförande och drift av produktionsanläggningar för förnybar energi, anslutningen av sådana anläggningar till nätet, det tillhörande nätet och energilagret ska anses vara av ett väsentligt allmänt intresse och tjäna gynnsamma verkningar på människans hälsa, på den allmänna säkerheten och på miljön någon annanstans. Det föreslås även att det tillfogas en skyddande bestämmelse som anger att ett beviljat undantag inte får leda till att artens bevarandestatus försämras.

Under arbetet med lagberedningen bör det utredas huruvida bestämmelserna i artikel 16f om ett allt överskuggande allmänintresse även bör införas som en allmänt övergripande bestämmelse i den nya föreslagna landskapslagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi. Förslagsvis kunde en allmän bestämmelse i början av lagen anges enligt vad som står i artikel 16f i direktivet, dvs: fram till dess att klimatneutralitet uppnås ska medlemsstaterna säkerställa att, inom ramen för tillståndsförfarandet, planering, uppförande och drift av verk för förnybar energi, anslutning av sådana verk till nätet, det tillhörande nätet i sig och lagringstillgångar i samband med tillståndsförfarandet presumeras vara av ett allt överskuggande allmänintresse och av vikt för människors hälsa och säkerhet vid avvägning av olika rättsliga intressen i enskilda fall i samband med tillämpning av artiklarna 6.4 och 16.1 c i direktiv 92/43/EEG, artikel 4.7 i direktiv 2000/60/EG och artikel 9.1 a i direktiv 2009/147/EG.

7. Övriga förslag

7.1. Åtgärder för eventuell implementering av artikel 16a och artikel 15

Eftersom ändringar föreslås i MKB-lagstiftningen bör det noggrant övervägas i lagberedningen tillsammans med allmänna byråns och miljöbyråns tjänstemän huruvida MKB-lagstiftningen även kan kompletteras med bestämmelser för implementering 16a samtidigt. Det samma gäller eventuell implementering av artikel 15 i direktivet (se vidare övervägning gällande artikel 15 under punkt 2.2.1). Förslagsvis kunde följande införas i 2 kap. 4 § landskapslag (2018:31) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning: Projekt för förnybar energi, ska nya ansökningar för verk för förnybar energi, inbegripet verk som kombinerar olika typer av teknik för förnybar energi och uppgradering av kraftverk för förnybar energi i utsedda accelerationsområden för förnybar energi för den relevanta tekniken och samlokaliserad energilagring, samt anslutningen av sådana verk och sådan lagring till nätet, undantas från kravet på att genomföra en särskild miljökonsekvensbedömning enligt artikel 2.1 i direktiv 2011/92/EU, förutsatt att dessa projekt är förenliga med artikel 15c.1 b i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/2413 av den 18 oktober 2023 om ändring av direktiv (EU) 2018/2001, förordning (EU) 2018/1999 och direktiv 98/70/EG vad gäller främjande av energi från förnybara energikällor, samt om upphävande av rådets direktiv (EU) 2015/652. Undantaget får inte tillämpas på projekt som kan antas medföra en betydande inverkan på miljön i en annan medlemsstat, eller om en medlemsstat som kan komma att utsättas i betydande grad begär att det inte ska tillämpas.